

БЕЗШУМНОТО, НО ГОЛЯМО ДЕЛО НА ПАНАЙОТ КЪРШОВСКИ

Христо Медникаров

Сред крупните фигури на възрожденска Елена се откроява потомъкът на прочутата еленска фамилия Кършовски – Панайот Кършовски. Той е роден през 1870 г. Син е на Сава Попхристов Кършовски, един от революционните дейци в Елена, в къщата на когото Васил Левски е устройвал събрания.

Панайот Кършовски завършва гимназия в Русе и право в Женева. Бил е съдия, гимназиален учител и финансов инспектор повече от 26 години. От 1923 г. се установява в Елена, снабдява се с печатница и се отдава на журналистическа, книжовна и обществена дейност.

Още в 1895 г. заедно с баща си правят опит за издаването на в. “Татковина”, от който е излязъл само един брой с дата 3 юли.

След окончателното си завръщане в Елена през 1923 г., Панайот Кършовски се заема с издаването на в. “Еленска защита”, чийто брой излиза на 10 април 1925 г. и продължава да се списва до смъртта на издателя му през 1941 г.

Една от главните цели на вестника е да служи на града, като защитава всестранните му духовни, стопански и културни интереси.

Чрез вестника си журналистът, историкът и издателят П. Кършовски успява да опровергае разпространяваните твърдения, че Елена е туркофилски и едва ли не предателски град. “Еленска защита” ратува за стопанското и икономическо развитие на Елена и околията и способства за обединението на всички еленчани. Важна негова

задача е да осветлява общественото мнение по редица въпроси, свързани с миналото, настоящето и бъдещето на града.

Във вестника са обнародвани много автентични документи в рубриката “Миналото”. Издирени и публикувани са ценни исторически сведения за такива видни личности като архимандрит Галактион Хилендарец, поп Сава Катрафиллов, за идванията на Левски в Елена. Отпечатани са материалите “Где и кога е убит Ботев”, “Левски в Трявна”, “Въстаникът Кънчев предаден ли е” и много други.

П. Кършовски пръв повдига въпроса за честване на 100-годишнината на Велчовата завера от 1835 г., като в редица статии очертава целите, задачите, организацията и характера на това епохално дело. Той също така поставя въпроса за празнуването на 100-годишнината на еленската църква “Успение Пр. Богородици” и способства за напечатване историята на тази църква.

А ето някои от статиите по въпроси от стопански характер: “Богатствата на Еленския край”, “Въздигане на град Елена като курорт”, “Стопански и общокултурно издигане на Еленска околия”.

След историческите и стопанските, най-много са поставените въпроси по народната провета.

Вестникът се издава с лични средства на редактора му и си спечелва добро име не само сред еленчани, но и сред цялото българско об-

щество, сред историците, които търсят неговите материали, документи и ги цитират в своите научни трудове.

Паралелно със списването на вестника, П. Кършовски издава много малоформатни, но ценни книги, свързани с историческото минало на Елена. Най-важните от тях са: “Кърджалийското нашествие в гр. Елена” (1925), “История на Панайот Хитовата чета” (1928), “Из миналото. Документи по политическото ни възраждане. кн. I и II (1927 и 1929), “Из миналото на гр. Елена (1928 – 1933), в десет книжки); Календарче “Самуилец” – шест книжки (1925 – 1931) “Архимандрит Галактион Хилендарец” (1932) и др.

Благодарение на в. “Еленска защита” и издадените книги на Панайот Кършовски е написана историята на гр. Елена. И днес значението на статиите от вестника не са загубили своето значение и който иска да знае за миналото на града, прибегва до тях.

Въпреки че за П. Кършовски е писано неведнъж, истинска оценка за неговото голямо дело не е направена.

ЛИТЕРАТУРА

1. Ст. Ю. Николов. Еленска защита – Еленски сборник, кн. II, 1938, с. 295-302.
2. Петър Чолов. Български историци. С., 1981, с. 242.

Мистерия II.
Художник Радко Спасов